

پرسش‌ها و پاسخ‌های درس نهم کتاب نونگاشت اقتصاد

تهیه و تنظیم: حمید رحیمی از استان اصفهان

- ۱- انواع مبادله از گذشته تا کنون را نام ببرید. مبادله کالا به کالا (تهاتری، پایاپای)، مبادله به واسطه یک کالای بادوام، مبادله با فلز طلا و نقره، اسکناس، پول تحریری، الکترونیک و دیجیتال
- ۲- مبادله تهاتری (پایاپای) را توضیح دهید. تولید کننده یا عرضه کننده کالا به صورت مستقیم کالای خود را با کالای مقابل و مورد نیاز خود مبادله می‌کند. مثلاً گندم تولیدی خود را با مقداری گوشت مبادله می‌کند.
- ۳- مبادله تهاتری (پایاپای) چه معایبی داشته است؟ مبادله همزمان دو کالا با دشواری مواجه بود. سنجش دقیق کالاها جهت مبادله دشوار بود. امکان پس انداز نبود.
- ۴- مبادله از طریق کالای با دوام به چه معنایی است؟ استفاده از یک کالای با دوام و پیر طرفدار و کمتر فساد پذیر در منطقه به عنوان واسطه مبادله، مثلاً در ایران غلات، در تبت چای، در روسیه پوست سمور، یعنی در ازای هر کالا و خدماتی فقط این کالاها نقش پول را ایفا می‌کردند.
- ۵- مبادله از طریق کالای با دوام چه معایبی داشته است؟ غیر قابل استفاده شدن این کالاها در طول زمان، اشغال فضای زیاد، تامین امنیت، هزینه‌های نگهداری
- ۶- پول فلزی چیست؟ چه تاثیرات مثبتی از خود در جامعه به جای گذاشت؟ استفاده از سکه‌های طلا و نقره جهت مبادله به عنوان پول. موجب گسترش تجارت در داخل کشورها و بین ملت شد و فعالیت‌هایی از قبیل دربانوری و حمل و نقل را نیز رونق بخشید.
- ۷- پول‌های فلزی چه معایبی داشتند؟ محدود بودن میزان طلا و نقره قابل دسترس بشر، حجیم و سنگین بودن و جابه‌جایی دشوار،
- ۸- پول کاغذی (اسکناس) چگونه به وجود آمد؟ با افزایش میزان تجارت عده‌ای از بازرگانان در معاملات خود به جای پرداخت سکه‌های فلزی، رسیدی صادر می‌کردند که بیانگر بدهی آنان بود. طرف مقابل هم براساس اعتمادی که داشت، این رسید را می‌پذیرفت. به تدریج، بازرگانی که به یکدیگر اعتماد داشتند، این رسیدها را بین خود مبادله می‌کردند. مردم هم برای در امان ماندن از خطرهای احتمالی و همچنین رهایی یافتن از حمل مسکوکات در معامله‌ها، پول‌های خود را به تجار یا صرافان معتبر می‌سپردند و در مقابل، رسید معتبر از آنان دریافت می‌کردند و در معاملات خود این رسیدها را به کار می‌گرفتند که اولین اسکناس‌ها بودند. (دراستانبول)
- ۹- پشتوانه اسکناس و پول در گذشته و امروزه چیست؟ در گذشته میزان طلا و نقره موجود نزد صرافان و حکومت‌ها بود ولی امروزه قدرت اقتصادی دولت‌ها و اطمینانی که مردم به ارزش پول در مبادلات دارند، پشتوانه پول است.

- ۱۰- **بانک ها چگونه به وجود آمدند؟** بی مبالاتی یا سوء استفاده برخی صرافان از اعتماد مردم یا تعداد زیاد انواع رسیده ها و صرافی ها، که آشنایی و اعتبارسنجی آنها را برای مردم سخت کرده بود، موجب شد تا دولت ها برای جلوگیری از بروز این گونه مشکلات به ناچار چاپ و انتشار اسکناس را بر عهده گیرند. فکر سپردن نشر پول به یک بانک تجاری از اینجا شکل گرفت.
- ۱۱- **پول تحریری یا ثبتي چیست؟** چک به جای پول نقد موجب مبادله است که براساس مبلغی که توسط صاحب حساب بانکی بر آن نوشته می شود از حساب فرد کسر می شود و به آورنده چک تحویل می شود.
- ۱۲- **منظور از پول الکترونیک و پول دیجیتال چیست؟** پول الکترونیک پولی است که در حساب های بانکی وجود دارد و از طریق کارت می توان با آن خرید انجام داد یا با دستگاه خودپرداز پول نقد دریافت کرد. پول های دیجیتال مانند بیت کوین ، پول های نوظهور و غیر کاغذی هستند که از طریق عملیات ریاضی و رایانه ای به دست می آیند و قابل مبادله با پول ها و ارزهای کشور های مختلف است.
- ۱۳- **پول های الکترونیک و دیجیتال چه فرصت ها و محدودیت های به همراه دارد؟** فرصت: خرید و فروش و انتقال دارایی بسیار آسان تر شده است. تهدید و محدودیت : سرقت الکترونیک و کلاهبرداری ، سواستفاده از سپرده های بانکی
- ۱۴- **منظور از خصوصیت اعتباری پول های کاغذی ، تحریری چیست؟** یعنی پولی که ما در دست داریم و مبلغی بر روی آن نوشته شده است (مثلا ۱۰ هزار تومان) به خودی خود ۱۰ هزار تومان نمی ارزد بلکه سندی است که نشان می دهد با آن می توانیم معادل ۱۰ هزار تومان خرید کنیم.
- ۱۵- **وظایف پول را توضیح دهید.** پول وسیله ای است برای الف) آسان سازی مبادله ب) سنجیدن ارزش کالا ها و خدمات با یکدیگر و تبدیل قیمت ها به یکدیگر ج) فراهم کردن امکان پس انداز برای مصرف های آینده د) فراهم کردن امکان پرداخت در آینده به صورت اقساطی
- ۱۶- **نقدینگی چیست؟ چگونه افزایش می یابد؟** کل حجم پول موجود در کشور به صورت اسکناس، طلا، سپرده های بانکی ، نقدینگی یک کشور محسوب می شود. از طریق بانک مرکزی با چاپ رسید های پول (اسکناس) و اعطای وام های بانکی به وجود می آید.
- ۱۷- **تورم اقتصادی چیست؟ با کاهش قدرت خرید پول چه رابطه ای دارد؟** افزایش در سطح عمومی قیمت ها را تورم می گویند. واژه تورم از ریشه کلمه ورم می آید یعنی پول قدرت خرید قبلی خود را از دست می دهد و برای خرید همان کالا و خدمات باید حجم بیشتری پول پرداخت کرد. مثلا یک کالا قبلا یک هزار تومان بوده و اینک هزار و پانصد تومان شده باشد. هرچه تورم بیشتر باشد قدرت خرید پول کاهش می یابد.

۱۸- نرخ تورم اقتصادی چیست و چگونه محاسبه می شود؟ درصد افزایش سالانه سطح عمومی قیمت ها را نرخ تورم می گویند. یعنی قیمت یک کالا و خدمات در زمان کنونی نسبت به زمان قبل چند درصد افزایش یافته است. CPI مخفف $consumer price index$ است یعنی شاخص قیمت مصرف کننده. برای محاسبه نرخ تورم از فرمول زیر استفاده می شود:

قیمت کالا یا خدمات در قبل - قیمت کالا یا خدمات فعلی

$$100 * \frac{\text{قیمت کالا یا خدمات در قبل}}{\text{قیمت کالا یا خدمات فعلی}} = \text{نرخ تورم (CPI)}$$

قیمت کالا یا خدمات در قبل

مثلا: قیمت کالایی اسفند سال قبل ۲۰ هزار تومان بوده است و اسفند امسال ۳۵ هزار تومان باشد

نرخ تورم آن به صورت محاسبه می شود: **۲۰ هزار تومان - ۳۵ هزار تومان**

$$\frac{35 - 20}{20} * 100 = 75 \text{ درصد}$$

۲۰ هزار تومان

۱۹- تورم اقتصادی چگونه به وجود می آید؟ هرگاه میزان تقاضا بیش از میزان عرضه باشد قیمت ها افزایش می یابند که این افزایش قیمت نسبت به قیمت قبلی تورم است. هرگاه میزان نقدینگی جامعه نسبت به ارزش کالا و خدمات موجود جامعه بیشتر باشد تورم به وجود می آید زیرا پولی که در دست مردم جامعه قرار دارد بیشتر از ارزش کالا ها و خدمات موجود است و بر اساس قانون عرضه و تقاضا قیمت ها رشد می کنند و قدرت خرید پول کاهش می یابد. ۲- هرگاه در بودجه یک سال کشور میزان هزینه و مخارج دولت بیشتر از درآمدهای دولت در همان سال باشد دولت با کمبود و کسری بودجه روبه رو می شود و اگر از بانک مرکزی پول قرض کند و در همان سال نتواند بدهی خود را به بانک مرکزی بدهد تورم به وجود می آید. ۳- افزایش درآمدهای ارزی دولت و تبدیل آن به ریال موجب افزایش حجم نقدینگی می شود. ۴- کاهش ارزش پول ملی در برابر ارزهای خارجی موجب کاهش قدرت خرید و تورم می شود.

۲۰- محاسبه تورم در یک کشور بر مبنای سبد بازار به چه معنایی است؟ برای تعیین شاخص قیمت مصرف کننده (CPI) دولت ها طیف وسیعی از کالاها شامل انواع مواد غذایی، ماشین، پوشاک، مسکن، خدمات گوناگون و ... که عموم مردم خریداری می کنند را در نظر می گیرد و افزایش قیمت آنها را در طول یک دوره زمانی مثلا یک ساله مقایسه می کند.

۲۱- تورم چه پیامدهایی در جامعه دارد؟ کاهش رفاه و قدرت خرید مردم، کاهش امنیت اقتصادی جامعه یعنی بی ثباتی فضای کسب و کار چون مردم نمی توانند برای فعالیت های اقتصادی خود به خوبی برنامه ریزی و پیش بینی کنند. افزایش فقر در جامعه

۲۲- چرا بین نرخ تورمی سازمان های رسمی و آنچه ما احساس می کنیم تفاوت وجود

دارد؟ چون سازمان های رسمی نرخ تورم کل سبد خرید جامعه را محاسبه می کند و ما تورم کالاهای مورد نیاز خودمان را حساب می کنیم و تورم برخی از کالاها ممکنست بیش از برخی دیگر باشد. تورم سازمان های رسمی معمولا تورم سالانه است ولی ما با تورم نقطه به نقطه (این ماه با ماه مشابه سال قبل) حساب می کنیم .

۲۳- دولت ها چگونه می توانند تورم را مهار و کنترل کنند؟ ۱- دولت ها گاهی از طریق افزایش واردات می توانند بازار را کنترل کنند. ۲- با کنترل صادرات مانع کمیاب شدن برخی کالاها در داخل کشور شوند . ۳- با تنظیم درست بودجه نویسی ، بین درآمدها و هزینه های دولت تعادل به وجود آورند تا دچار کمبود و کسر بودجه نشوند. ۴- با استفاده از سیاست های پولی انقباضی حجم نقدینگی در کشور را کاهش و کنترل نمایند. ۵- با سیاست های تشویقی ظرفیت و میزان تولیدات در جامعه را افزایش دهند.

۲۴- منظور از سیاست های پولی چیست؟ سیاست هایی که دولت از طریق بانک مرکزی

برای مدیریت حجم نقدینگی و حفظ ارزش پول اعمال می کند، سیاست های پولی است .
(سیاست هایی که حجم پول در گردش جامعه را کم یا زیاد می کند.)

۲۵- سیاست های پولی با چه شکل هایی اجرا می شوند؟ ۱- سیاست های کاهش نقدینگی که به آن سیاست های انقباضی می گویند. ۲- سیاست های افزایش نقدینگی که به آن سیاست های انبساطی می گویند.

۲۶- منظور از سیاست های انقباضی پول چیست؟ در چه صورتی از این روش استفاده می

شود؟ سیاست انقباضی یعنی روش هایی که حجم نقدینگی جامعه را کاهش می دهد. زمانی که کشور دچار تورم باشد و میزان تقاضا برای کالاها بیش از عرضه آنها باشد برای جلوگیری از افزایش بیشتر قیمت ها ، دولت توسط بانک مرکزی سیاست انقباضی (کاهش حجم نقدینگی) را اجرا می کند.

۲۷- از چه راه هایی سیاست های انقباضی عملی می شوند؟ ۱- فروش اوراق مشارکت

(سیاست بازارباز) ۲- پیش فروش کالا و خدمات به مردم ۳- افزایش سود بانکی (تامردم به سپرده گذاری در بانک ها تشویق شوند). ۴- اعطای وام بانکی به مصرف کننده بسیار کاهش و کنترل یابد.

۲۸- منظور از سیاست های انبساطی پول چیست؟ در چه صورتی از این روش استفاده

می شود؟ به سیاست هایی که حجم پول در گردش (نقدینگی) را در جامعه افزایش می دهد، سیاست های انبساطی می گویند. در صورتی که بازار با رکود و کساد رویه رو باشد و مردم برای خرید و داشتن تقاضا پول کافی در اختیار نداشته باشند و کارخانه ها در وضعیت ورشکستگی یا

کاهش تولید باشند و بیکاری در حال افزایش باشد دولت ها به سیاست های انبساطی روی می آورند.

۲۹- از چه راه هایی سیاست های انبساطی عملی می شوند؟ ۱- دولت ها اوراق مشارکت

در دست مردم را با سود بالا خریداری می کنند. ۲- افزایش وام دهی به مردم ۳- کاهش سود بانکی (تا مردم پول های خود را از بانک خارج کرده و به صف متقاضیان کالا و خدمات بپیوندند). ۴- فروش اقساطی کالا و خدمات به مردم به صورت بلند مدت

۳۰- مفهوم کاهش نرخ تورم با کاهش سطح عمومی قیمت ها چه تفاوتی دارد؟ وقتی

درصد تورم کالایی در جامعه نسبت به زمان گذشته کاهش یابد می گوئیم نرخ تورم کاهش یافته است. مثلا در سال ۹۸ نسبت به سال ۹۷ تورم یک کالا ۲۰ درصد بوده باشد و همین کالا در سال ۹۹ نسبت به سال ۹۸، ۱۵ درصد تورم داشته باشد در این صورت ما می گوئیم نرخ تورم کاهش داشته است چون از نرخ ۲۰ درصد به ۱۵ درصد رسیده است. ولی کاهش سطح عمومی قیمت ها به این معناست که قیمت کالایی مثلا در سال قبل ۱۰ هزار تومان بوده باشد و امسال همان کالا ۸ هزار تومان به فروش برسد.

۳۱- کدامیک از افراد زیر در شرایط تورم زیان می بینند و کدامیک سود می کنند؟

الف) فرد بازنشسته با حقوق ثابت: زیان می بیند چون حقوقش افزایش نیافته ولی با افزایش قیمت کالا و خدمات قدرت خریدش کاهش یافته است.

ب) خریدار یک واحد ساختمانی که آن واحد ساختمانی را یک سال پیش از اتمام و

تحويل، خریداری کرده است و بعد از تحويل، به خاطر تورم، افزایش در قیمت

ساختمان روی داده است: این خریدار چون ساختمان خود را به قیمت سال قبل خریده است سود کرده است.

ج) مغازه داری که مجبور است قیمت محصولاتش را بعد از تغییرات قیمت، به روزرسانی کند.

اگر قیمت های جدید بیش از قیمت های قبلی باشد سود کرده است و اگر قیمت کالاهایش کمتر از قیمت خریدش باشد زیان کرده است.

۳۲- اگر تورم امسال ۲۳ درصد باشد و هزینه عوامل تولید این شرکت ۲۳ درصد افزایش

یافته باشد و شرکت تصمیم بگیرد قیمت محصولات خود را جهت جلوگیری از ضرر

افزایش دهد آیا تقاضای آنها کاهش می یابد؟ اگر افزایش قیمت محصولات متناسب با تورم عمومی جامعه باشد میزان تقاضا کاهش شدیدی نخواهد داشت.

اگر در این شرایط تقاضای کالاهای این شرکت تغییری نکند سود این شرکت تغییر خواهد

داشت؟ از نظر عددی میزان سود بیشتر شده است چون قیمت ها افزایش یافته است ولی از نظر

توانایی ها، قدرت خرید و سود حقیقی شرکت، شرایط بهتری نخواهد داشت.

۳۳- اگر فردی حقوق و دستمزدش ۳۰ درصد در سال افزایش یافته باشد و در همان سال نرخ تورم ۵۰ درصد باشد این فرد در چه شرایط اقتصادی قرار گرفته است؟

$$-۲۰ = ۵۰ \text{ درصد (تورم)} - ۳۰ \text{ درصد (افزایش حقوق)}$$

رفاه اقتصادی این فرد ۲۰ درصد کاهش یافته است.